

Bjorn Stibbe

De zwendelaar

A.W. Bruna Uitgevers B.V., Utrecht

Hét was uiteindelijk meer hoop dan nieuwsgierigheid geweest die Philippe naar deze landerijen net buiten een Nederlands dorp gedreven had. Hij stond voor een gigantisch landhuis omringd door bomen waarvan de omtrekken versmolten in de warme zomernacht. Nog één keer bestudeerde hij de briefkaart die hij vorige week in de bus gevonden had en die hij nu in zijn hand geklemd hield. De afgelopen dagen had hij de boodschap telkens opnieuw herlezen. Het was een blanco briefkaart, de achterkant beschreven met keurige, kleine letters. Philippe had geen codes kunnen ontdekken of andere aanwijzingen over deze stem uit het graf. Hij had er zelfs aan geroken. Een postzegel ontbrak.

Philippe, kom zondagavond laat naar me toe op onderstaand adres. Zeg geen woord tegen wie dan ook, anders komt de belofte die ik je ooit deed alsnog in gevaar. Breng deze briefkaart mee, die mag niet in andere handen vallen. Tot dan. John.

De tekst herinnerde hem aan de verbondenheid die vanaf het begin als een onzichtbaar koord tussen hen in had gehangen. John en Philippe, onderwijzer en leerling. Later haast vader en zoon. De overdracht tussen generaties. John was de man die hoop gaf.

Met pijn in zijn hart dacht hij terug aan de laatste keer dat hij John in leven had gezien, een halfjaar geleden op de avond van het gala. De stemming was uitbundig geweest. Iedereen schitterde van blijdschap, John had alle aanwezige dames om beurten ten dans gevraagd en de heren keken trots toe. Twee dagen later: een explosie, verwoeste dromen en een koelcel in het politielaboratorium. John was verworden tot een zwartgeblakerd lijk waarvan de botten nauwelijks bedekt werden door het verbrande vlees, stinkend naar olie. En nu: levend?

Hij trok aan de gietijzeren knop naast de voordeur. Ergens in het huis tingelde een belletje. Een lamp hoog boven hem ging aan en er klonken voetstappen. Philippe voelde zijn maag samentrekken. Als dit echt John was, wilde hij weten hoe dit staaltje Houdini-achtige ontsnappingskunst in elkaar stak, maar eerst zouden ze elkaar omhelzen als twee Gallische broeders. Dat was zeker.

De deur zwaaide open. Een silhouet stak scherp af tegen het licht en Philippe moest zijn ogen even toeknijpen. Het onmogelijke materialiseerde zich. John stond voor hem, superieur als altijd. Een moment nam Philippe de gelaatstrekken in zich op, de spitse kin, de magere wangen, het hoge voorhoofd.

Hij stapte naar voren met zijn armen wijd opengesperd, maar werd tegengehouden door iets scherp dat in zijn buik duwde. Verbaasd zag hij dat het een mes was, haast zo lang als een zwaard. Johns ogen drukten geen vriendschap of zelfs maar herkenning uit. Enkel leegte. Philippes mond opende zich, maar toen ramde John het glimmende staal hard in zijn buik. Dubbelklappend van pijn werd hij naar achteren gesmeten en hij landde met het gezicht tegen het grind. Zijn handen zochten de navelstreek en hij keek omlaag. Tussen zijn vingers sijpelde bloed.

1

Mei

Victor van Zanten liep de kantoortuin in met de stijve tred van iemand die hier gisteravond nog, in alle eenzaamheid, het licht had uitgedraaid. Nu was het de ochtend van een nieuwe dag en hij hing het jasje van zijn krijtstreep op in de garderobekast. Zijn spieren protesteerden toen hij ging zitten en de computer weer tot leven bracht. Aan sporten kwam Victor al lang niet meer toe. Het bureau lag vol papieren, foto's en notities.

Another day, another dollar.

De zaken gingen slecht bij de bank Acorn Brothers in Rietschoten. Hijzelf was beginnend *private banker* en nog maar pas bij Acorn, aangesteld om aandelen en effecten aan nieuwe klanten te verkopen. Omdat niemand tegenwoordig meer reageerde op brieven, advertenties of andere reclame-uitingen, had Victor besloten dat er drastischer maatregelen nodig waren. Vanaf deze plek had hij daarom de afgelopen maanden honderden mensen gebeld, maar tot nu toe met een volstrekt gebrek aan succes. De meesten blaften hem af of verbraken de verbinding zodra ze hoorden namens wie hij belde en waarom.

Gemiddeld duurde het ten minste een jaar, wist hij van collega's, om een geheel nieuwe portefeuille van rijke families op te bouwen. Hij betwijfelde of de bank hem die tijd zou gunnen. Waarschijnlijk niet. De aandelenmarkt was als een hond die in zijn eigen staart beet, met elke dag lagere koersen. Gebrek maakt hongerig en de wolven in het hoofdkantoor in Londen, die Victor en zijn collega's met provisie-inkomsten moesten voeden, hadden weinig geduld. Bij de volgende sanering zou hij een makkelijke prooi vormen. Niemand mist ooit de beginneling. Nog zes weken, hooguit een kwartaal, schatte Victor in, dan stond hij op straat, tenzij hij eerder het tij kon keren.

Hij liep zijn namenlijst door, die gerangschikt was van ‘heel erg rijk in Rietschoten’ tot ‘iets minder heel erg rijk’. Van elke *prospect* had hij een dossier aangelegd. Zijn blik bleef hangen op nummer 240. De familie Bastiaanse stond op het belijstje voor vandaag. De foto op het plastic dossierhoesje liet een vrouw zien van middelbare leeftijd met sprankelende ogen en kastanjebruin haar. Henrica Bastiaanse omarmde een man met een gerimpeld gezicht, die keek alsof hij na al die jaren zijn geluk nog steeds niet kon geloven. De foto was tijdens een receptie genomen. Victor had hem uit een societijtjdschrift geknipt.

Hij dacht terug aan de eerdere vruchteloze telefoontjes naar hun landhuis, verborgen in de bossen. De brieven die hij had gestuurd en waarop hij nooit antwoord had gekregen. De vele uren die hij had besteed aan het zoeken in allerlei dossiers en registers.

‘Ik weet bijna alles over u,’ zei Victor tegen de foto, vanwaar Henrica Bastiaanse vrolijk naar hem terugstaarde, ‘meer dan uw echtgenoot, ondanks uw vijfentwintig jaar samen. Genoeg om jullie kinderen de schrik van hun leven te bezorgen.’ Hij belde het nummer en een lichte schok ging door hem heen toen een vrouw opnam.

‘Met Henrica Bastiaanse.’

‘Mevrouw Bastiaanse, u spreekt met Victor van Zanten van de bank Acorn Brothers hier in Rietscho...’

‘Sorry, geen interesse. Ik kan het me niet meer veroorloven met een bank te praten, meneer Van Zanten. De laatste keer kostte me dat mijn halve vermogen. Nog één zo’n gesprek en ik ben failliet. Goedemorgen.’

‘Niet zo snel, alstublieft. Hebt u mijn brieven gelezen? Die...’

‘Ik heb ze niet gelezen omdat alles wat uit een bankenvelop komt ongeluk brengt en lage beurskoersen tot gevolg heeft. Eén bank is genoeg. Zonder banken zou het leven trouwens sowieso beter zijn. Mijn man en ik hebben geen behoefte om met een vreemdeling onze zaken te bespreken.’

‘U bent geen vreemde voor mij, mevrouw Bastiaanse. En ik ben anders dan alle andere bankiers. Ik weet dat uw man nooit thuis is omdat hij veel moet reizen voor zijn bedrijf in dakkapellen. U bespreekt uw zaken met accountants en advocaten die veel in rekening brengen, maar weinig opleveren. U hebt twee originele Van

Goghs aan de muur hangen, u onderhoudt zelf de tuin van uw kapitale villa die onlangs voor bijna drie ton is gerenoveerd, en u draagt de verantwoordelijkheid voor drie kinderen in de leeftijd van achttien tot tweeëntwintig jaar. Verder..’

‘Een ogenblik. Zeg, hoe weet u dat allemaal?’ Ze klonk geschokt en dat verbaasde Victor niet. Hij zou het zelf ook raar vinden als hij werd gebeld door een onbekende die allerlei persoonlijke details over hem wist.

‘Enkel publiek toegankelijke informatie, mevrouw. Bevolkingsregisters, interviews die u en uw man ooit hebben gegeven, de roddelpers, Kamer van Koophandel, dat soort bronnen. U moet begrijpen, mevrouw Bastiaanse, ik had geen keus. Banken als de onze hebben steeds weer nieuwe klanten nodig, anders kunnen we de tent hier wel sluiten, en mensen komen niet uit zichzelf naar ons toe. Ik ben achtenentwintig jaar, heb Bedrijfskunde gestudeerd en ben hier nog niet zo lang geleden begonnen. Acorn Brothers richt zich op het hoogste segment van de markt. Alleen koopt niemand nog aandelen na de schandalen van de laatste tijd. Ze hebben me een lijst relaties gegeven die iedereen kent, maar niemand wil. Zeurpieten, klagers, vermogende mensen die hun geld alleen op een spaarrekening willen zetten, u begrijpt wat ik bedoel. Daar kon ik niets mee en dus bel ik mensen zoals uzelf.’

‘Dat is vervelend, maar..’

‘Lang geleden kwam u naar Nederland, op de vlucht voor het Russische leger. De Praagse Lente bracht kogels. Uw ouders bleven in Tsjechië, maar vielen kort daarna weg. U hebt hier op succesvolle wijze een eigen leven opgebouwd, mevrouw Bastiaanse, en daar mag u trots op zijn. Maar weet uw huidige bank daarvan? Informeren ze u hoe te beleggen in nieuwe democratieën? Neemt iemand u mee naar bijeenkomsten van denktanks die bestaan uit bevlogen, invloedrijke persoonlijkheden, waar gepraat wordt over hoe een individuele gift het lot van velen kan veranderen? Acorn Brothers doet dat wel, als u wilt samen met u. Bent u zich bewust van wat u met uw kapitaal kunt doen voor de jonge Henrica’s van vandaag?’

Een zucht klonk aan de andere kant van de lijn. ‘Meneer Van Zanten, ik stel niet langer prijs op dit gesprek.’

‘Dertig jaar geleden kwam u Karel Bastiaanse tegen. Hij was toen

al een succesvol ondernemer. U maakte zich in zijn bedrijf onmisbaar binnen de verkoopdivisie, ging mee naar klanten, en besprak 's avonds tussen de lakens de cijfers met hem. Een jaar later was u de nieuwste mevrouw "dakkapel". Karel kocht een Harley en liet zich Charles noemen omdat u dat interessanter vond klinken. U haalde hem over om naar Rietschoten te verhuizen, want hier wonen meer miljonairs dan muizen. Vandaar overigens dat onze bank zich lang geleden ook op deze plaats vestigde. Wij zitten aan de Kastanjelaan in een monumentaal pand; heel mooi gerestaureerd. Kan ik u overhalen bij ons een kop koffie te komen drinken? Wat dacht u van een nieuwe start bij een nieuwe bank?

'Meneer Van Zanten, ik...'

'Zeg maar Victor.'

'Victor, ik zweer dat zolang Charles en ik leven wij nooit één aandeel via jullie bank zullen kopen. En nu...'

'Een laatste moment nog, alstublieft.' Hij haalde diep adem. Deze vis, de grootste die hij de afgelopen maanden aan de haak had geslagen, kon elk moment wegzwemmen. Het was nu alles of niets. 'Acorn Brothers is een bank met historie, mevrouw Bastiaanse. Driehonderd jaar geleden opgericht in Londen en nog altijd in handen van de oorspronkelijke familie. Zeer exclusief. In Nederland hebben wij daarom slechts deze ene vestiging. Wij komen alleen ons bed uit voor vermogens van tien miljoen euro of meer. We hebben ook een afdeling betalingsverkeer. Betalingen via een door u opgerichte stichting voor liefdadigheid kunnen in twee dagen een zeker tehuis voor gehandicapten in Praag bereiken. U weet ongetwijfeld welk tehuis ik bedoel. Uw man hoeft nergens van te weten.'

Hij hoorde een licht gehijg in zijn oor. 'Hoe... mijn God, zelfs dáár ben je achter gekomen. Niemand in Nederland weet dit.'

'Het was eenvoudig, mevrouw. Van al mijn mogelijke klanten vraag ik de persoonsgegevens op; het is verbazingwekkend hoeveel mensen zich anders voordoen dan ze in werkelijkheid zijn. Via de ambassade kon ik uw uittreksel uit het bevolkingsregister bemachtigen. Een zeer lezenswaardig document. Twee maanden voor vertrek uit Praag beviel u van een zoon, Jonathan.'

Het gehijg werd luider en resulteerde uiteindelijk in een jankende geluidsexplosie. 'Jonathan was zwaar gehandicapt, eigenlijk een

plant! Ik stond voor een keuze, een nieuw leven. Er was geen tijd. Het instituut bood aan...'

Victor vreesde even dat hij te ver was gegaan. De vrouw leek hysterisch te worden, en hysterische mensen kopen geen aandelen.

'Mevrouw Bastiaanse, u had volkomen gelijk. Iederéén moet keuzes maken. U koos voor ambitie, en kijk waartoe u het hebt gebracht. Uw droom kwam uit. Nu kunt u tegelijk uw zoon en andere kinderen helpen en mijn eigen droom een zetje geven. Uw keuze.'

'Je gaat te snel, Victor. Ik moet nadenken of ik de politie ga belen of een rekening bij je zal openen.'

'Wat u ook besluit, uw geheim is veilig bij mij en dat is meer dan de politie kan beloven; als u met hen praat, weet binnen een paar dagen heel Rietschoten alles over Jonathan. Ik daarentegen bereik mijn doel nooit over de rug van andere mensen.'

'Dat klinkt nobel, Victor, en wellicht geloof ik het ook nog – waarschijnlijk niet. Ik moet hierover nadenken. Geef me je telefoonnummer.'

Hij gaf zijn nummer, bedankte haar vriendelijk en hing op. Een paar minuten later belde ze al terug, haar stem vol woede.

'Victor, ik pik het niet dat iemand in mijn leven graaft, mysteries van vroeger opduikt en daaruit voordeel probeert te halen. Wat je achtergrond ook is, je bent ver verwijderd van wat ze je ooit leerden. Maar dit soort spelletjes worden niet met mij gespeeld. Ik maak je kapot, Victor. Je carrière is over.'

'We moeten allemaal veranderen als we iets willen bereiken, mevrouw. Daarbij sneuvelen soms heilige huisjes.' Victor groef in het plastic mapje en haalde een verzameling foto's tevoorschijn die hij zorgvuldig over het bureau uitspreidde. Henrica Bastiaanse in gezelschap van een lid van een Europees vorstenhuis, haar ogen zoekend naar de camera. Henrica Bastiaanse in bikini aan boord van een zeiljacht tussen andere mooie mensen. Er waren zeker tien van dergelijke opnames. Toen kwam de foto die hij zocht: een klein portret, een zwart-witopname, duidelijk lang geleden genomen. Het gezicht was wat smaller en de uitdrukking was die van een jongere vrouw, maar de ogen straalden precies zoals op de latere foto's. 'Bij modeshows, feestelijke openingen en recepties zit u stevast op de eerste rij, genietend van de aandacht. Op hoeveel voorpagina's

stond dat schitterende kastanjebruine haar wel niet, zonder één draadje grijs? Iedereen denkt dat dit uw eigen kleur is, gevefd natuurlijk, maar toch. U bent ook ver verwijderd van vroeger, mevrouw Bastiaanse. Ik heb een oude paspoortfoto gevonden. In werkelijkheid bent u blond.'

'Ja, maar... ik...' Een moment was het stil. Victor probeerde zich de implicaties voor te stellen als dit in haar wereld bekend zou worden, maar zijn fantasie schoot hiervoor hopeloos tekort. Een vulkaanexplosie kwam nog het meest in de buurt.

'Het ziet ernaar uit dat we tot elkaar veroordeeld zijn, Victor. Ik kan het me niet veroorloven dat iemand zoveel over me weet. Maar je komt hier niet mee weg zonder zelf een prijs te betalen.'

'Mag ik een voorstel doen? De bank Acorn Brothers doet een donatie van twintigduizend euro aan dat tehuis in Praag. En u komt volgende week naar ons toe om te praten over vermogensbeheer.'

'Je gaat te snel. Is er geen andere oplossing te vinden; een regeling tussen ons beiden waar verder niemand van weet?'

'Niet als er een toekomst moet zijn voor ons allebei, mevrouw.'

'Je bent een klootzak, Victor. Ik meld me volgende week.'

Victor hing op en maakte een aantekening. Een dikke bankier die inmiddels aan het bureau naast hem was gaan zitten, keek grinnikend op.

'Dat was vast mevrouw Bastiaanse,' zei hij. Julius van Maaren was tien jaar ouder en zeker dertig kilo zwaarder dan Victor.

'Je raadt het,' zei Victor.

'En ze wilde niet langskomen voor een kop koffie?'

'Vandaag niet. Nogmaals in de roos. Je bent een helderziende.'

Julius' vader was een van de rijkste mensen in het dorp. Met diens vermogende vrienden als klant had Julius zijn positie bij de bank al gauw onaantastbaar gemaakt. Hij wreef gewichtig over zijn onderkin. 'Onze klanten gedragen zich behoorlijk wispelturig de laatste tijd. Velen van hen houden de boot af. Terwijl dat nog maar enkele jaren geleden volkomen anders was. Toen sméékten ze praktisch om aandelen. De hoorn des overvloeds daalde niet op ons neer; het was een zondvloed!'

Victor haalde zijn schouders op. 'Heb je niets anders te doen dan mij met vervlogen dromen lastig te vallen? Als bankier heb je

tegenwoordig minder aanzien dan Enrons accountant. Op feestjes vertel ik dat ik erotische hulpmiddelen verkoop, dat voorkomt een hoop geruzie.’

Julius legde zijn vingertoppen tegen elkaar. ‘Ik ruzie nooit over mijn vak, Victor. En met mijn klanten heb ik een band, omdat wij samen de goede en de slechte jaren hebben meegemaakt. Maar jij bent hier pas en kent geen hond. Erger nog, geen hond kent jou.’ De varkensogen van de bankier staarden Victor aan alsof hij hem voor het eerst zag. ‘Eigenlijk twijfelen wij eraan of jij hier wel past, Victor. Je lijkt het bankieren niet van nature in je te hebben. Had je misschien arme ouders?’

‘Bij mijn geboorte is er helaas geen gouden lepelrek in mijn mond gevonden. Sorry.’

‘Achter jouw streepjespak schuilt volgens ons een onafhankelijke geest. Dat maakt je creatief, en op lange termijn mogelijk zelfs succesvol, maar ook onvoorspelbaar. Potentieel gevaarlijk.’

‘Alles is toegestaan in liefde, oorlog en het bankiersvak, zolang de mevrouwen Bastiaanse van deze wereld de aan- en verkoop van hun aandelen maar via mijn provisierekening laten lopen.’

‘Dat is jouw – onorthodoxe – mening.’ Julius leunde naar achteren en zijn stoel protesteerde krakend. Hij woog geen gram minder dan honderd kilo, wat veel te zwaar was voor iemand van zijn lengte. Julius sportte nooit en rookte sigaren. Zijn favoriete tijdsbesteding was lunchen met klanten; als het kon elke dag van de week. Hij zwaaide filosofisch met een vulpen. ‘Laten we eerlijk zijn. Die methode van je, het willekeurig benaderen van miljonairs, is tot mislukken gedoemd. Ze past ook niet in de traditie van deze bank, waarin de opbouw van langdurige relaties centraal staat.’

Victor zag dat Julius zijn vlezige handen over zijn buik vouwde als een moeder die haar kind beschermt.

‘Geef je klanten aan mij, Julius, ik doe er meer mee dan ze volstoppen met eten en drinken.’

‘Jij bent een briljant bankier, Victor. En ik ken iedereen in Rietshotsen. Jou en mij ontslaan ze als laatsten.’ Julius ging gniffelend verder met zijn werk.

Victor zuchtte. Julius had natuurlijk gelijk. Eigenlijk had hij bij Acorn Brothers niets te zoeken. De meeste mensen die hij had leren kennen tijdens zijn studie zaten nu bij grote bedrijven, waar

ze carrière maakten door hielen te likken en politiek te bedrijven. Maar zijn echte maatjes hielden niet van protocol en platgetreden paden, en waren meteen hun eigen bedrijf begonnen. Victor zelf had gedacht dat hij, door eerst bij een kleine bank te gaan werken, in een paar jaar veel ervaring zou opdoen zodat hij snel alsnog hun voorbeeld kon volgen. Nu dreigde ontslag voordat hij nauwelijks een halfjaar in dienst was.

Hoe dom kon je zijn?

2

Philippe kwam langzaam bij uit zijn staat van bewusteloosheid, als een stuk wrakhout dat door de golven af en toe boven water wordt geduwd. Hij lag in foetushouding. Overall was pijn. Een boor draaide onophoudelijk gaten in zijn maag en in zijn hoofd dreunden hamers. Zijn tong voelde als leer. Na de messteek had John hem het huis in gesleurd, door de hal voor zich uit geduwd en vervolgens van een trap naar beneden gegooid. Waarschijnlijk had hij een hersenschudding.

Het enige licht was een smalle streep die onder de deur door kwam. Toen zijn ogen aan het donker gewend waren, draaide hij voorzichtig zijn hoofd en keek om zich heen. Hij bevond zich in een soort bunker zonder ramen of enige vorm van comfort. Het beton was koud en vocht kroop in zijn botten. Philippe wist nog dat John hem door een lange betonnen gang had gesleept en hem hier als vuil had achtergelaten. Waarom wist hij niet. Met zijn handen voorzichtig tegen de buikwond gedrukt kroop hij naar de deur en trok de kruk naar beneden. Op slot, maar dat verwachtte hij al. Hij voelde beginnende paniek. Hij was zesentwintig jaar, gezond, met werk. Zijn leven lag praktisch nog voor hem. Hoe ging dit aflopen? Ging hij dood?

Mei

De rest van de dag besteedde Victor aan administratieve klussen. Om vijf uur sloot hij af. Het was tijd voor zijn cursus kunstgeschiedenis. Hij stapte in de Volkswagen Golf die hem door Acorn Brothers verstrekt was en startte de motor. Het kiezel onder de banden knarste en Victor liet de kapitale villa achter zich. De Kastanjelaan dankte haar naam aan de lange rij bomen die al honderd

jaar lang de weg flankeerden en de landgoederen erachter aan het zicht onttrokken. De warme namiddagzon stond hoog en wierp schaduwen over het wegdek. Hij reed de laan uit en was enkele minuten later op de snelweg.

In Amsterdam was het zoals altijd druk, maar Victor had geluk en vond een plaatsje op de Spiegelgracht. Hij haastte zich naar de ingang van het Rijksmuseum, de drommen toeristen met hun camera's ontwijkend. Het gebied rondom het museum was een bouwput met overal hekken, gapende gaten en bouwketen.

Hij vond het zaaltje en schreef zich in. Het was vol, er waren zo'n honderd belangstellenden en bijna alle stoelen waren bezet. Victor ging zitten op de achterste rij.

Een jonge, blonde vrouw in een nauwzittende zwarte spijkerbroek, zwarte pumps met hoge hakken en een eenvoudig, getailleurd T-shirt, legde uit waarom Rembrandt zo'n unieke kunstenaar was geweest. Ze sprak Engels met een Oost-Europees accent. Ze had het figuur van een model, met benen waaraan geen einde leek te komen, en koele ogen in een smal, regelmatig gezicht. Een vrouw met klasse.

'Ze is Russisch; uit Sint-Petersburg,' fluisterde iemand naast Victor. Hij probeerde zijn aandacht erbij te houden, maar de vermoeidheid van de afgelopen maanden werd hem te veel. Zijn ogen bleven dichtvallen en ondanks pogingen het onvermijdelijke tegen te houden, viel hij in slaap. Het leek een eeuwige tijd later toen hij iemand aan zijn mouw voelde trekken. Hij schrok op. De cursusleidster stond naast hem en keek op hem neer. Victor rook haar parfum. De stoelen rondom hem waren leeg; op hen tweeën na was de zaal verlaten. Victor krabbelde overeind en voelde zich uitzonderlijk lullig.

'Wat is het probleem, meneer? Is Rembrandt van Rijn niet goed genoeg? Hebt u liever Britney Spears? Dan moet u op een heel ander adres zijn.' Haar ogen waren diepblauw en haar wangen rood. Ze was duidelijk boos. De getuiste volle lippen leken hem uit te dagen.

'Nee, nee. Rembrandt is prima,' hakkelde hij. 'Rembrandt is mijn favoriet. Ik heb al zijn muziek op mijn iPod staan.'

Ze lachte een perfecte rij tanden bloot. 'Laat dat na de pauze dan maar zien.' Ze draaide zich op haar hakken om en liep weg.

Nog half slapend staarde Victor haar na. Hij ging op zoek naar het museumcafé, dronk twee koppen koffie en probeerde na de pauze zijn hoofd erbij te houden. Geen eenvoudige opgave omdat de slaap hem nog steeds in zijn greep hield. Na afloop van de voordracht liep hij naar haar toe. Ze waren ongeveer van dezelfde leeftijd, schatte hij.

‘Ik wil je mijn excuses aanbieden. Ik heb niet al Rembrandts platen; ik ben een groot liefhebber van zijn boeken.’

Ze keek hem koeltjes aan. ‘Hoe grappig. Het is typisch voor Nederlanders om hun eigen kunstenaars onderuit te halen. Jullie zouden trots moeten zijn, in plaats van altijd zo laatdunkend te doen.’

‘Dat is de Hollandse cultuur, ben ik bang. Wij prijzen onze helden door ze terug te brengen naar het laagste niveau. Wat kun je ook verwachten van een land dat elk moment in de golven kan verdwijnen?’

‘Waanzin. Overal liggen dijken.’

‘Dat is waar, maar angst voor de zee speelt wel degelijk een rol in onze nationale verbeelding. Net als het gegeven dat wij omringd worden door burenen die ons allemaal weleens hebben aangevallen.’ Hij stak zijn hand uit. ‘Mijn naam is Victor van Zanten. En het spijt me dat ik in slaap ben gevallen.’

Na enige aarzeling nam ze de hand aan. ‘Jessica Dobson. En ik ben het niet met je eens. Juist in een klein land als Nederland zouden genieën als Rembrandt en Van Gogh op een voetstuk moeten staan. Wat is het leven waard zonder kunst?’

‘Ah... de dictatuur van de kunst,’ zei Victor en hij keek haar schattend aan. Jessica was bloedmooi, maar blijkbaar ook bloedserieus; een koude schoonheid. ‘Hier in de buurt ken ik een café. Het heet Hans en Grietje en heeft een terras aan de gracht. Kan ik je overhalen om daar wat te drinken?’

‘Niet zo snel. Wat bedoel je met “de dictatuur van kunst”?’

‘Is dat niet waar je ons daarnet over hebt verteld? Kunstenaars kunnen alleen maximaal presteren zonder de invloed van anderen. Goede kunst bevindt zich op eenzame hoogten en het publiek mag slechts kritiekloos en van een afstand toekijken, anders verheft het zich tot hetzelfde niveau. Chaos zal dan het resultaat zijn. Echt geniale kunst heerst als een dictator, alleen zij is de maatstaf van goed en slecht; het andere volgt slechts in haar voetspoor.’

Jessica knikte. ‘Dus je hebt wel geluisterd. Ik hield je in de gaten, maar het leek alsof je nog steeds zat te dromen.’

‘Deze passage is me bijgebleven. Hij deed me ergens aan denken.’

‘Blijkbaar gebruik je mijn cursus om bij te slapen. Ben je wel geïnteresseerd in kunst?’

Victor schuifelde met zijn schoenzolen over de stenen vloer. ‘Niet echt, eigenlijk. Ik volg deze cursus omdat het moet van mijn baas. Hij betaalt.’

Ze trok een wenkbrauw op. ‘Je bent wél duidelijk. Zijn alle Nederlanders zo bot?’

Hij grinnikte en ging haar voor richting de uitgang. ‘Bijna allemaal. Het is de schaduwzijde van onze veelbezongen tolerantie. In dit land mag iedereen doen en laten wat hij wil, maar we geven daar vervolgens wel graag onze mening over. Of die nu in de smaak valt of niet.’

Tien minuten later zaten ze in het licht van de ondergaande zon en hij bestelde een fles chablis. Het was heerlijk lenteweer en Victor keek om zich heen. Alle mannen op het terras staarden naar de vrouw tegenover hem. Jessica was als een magneet die blikken naar zich toe trok.

‘Wie is je baas dat hij je cultuur probeert bij te brengen?’ vroeg ze.

‘Acorn Brothers, een Engelse bank. Alle medewerkers moeten een dergelijke cursus volgen. Na kunstgeschiedenis volgt een cursus wijn.’

‘Ach ja, dát klinkt interessant. Een cursus die je leert hoe je wijn moet drinken?’

‘Wijn drinken, wijn maken en in wijn beleggen. De klanten van mijn bank investeren lang niet alleen in aandelen of obligaties. Ze stoppen ook geld in kunst, wijn of auto’s. Alles wat leuk is.’

‘Maar jij houdt niet van kunst en viel tijdens mijn cursus in slaap. Geef me het nummer van je baas. Ik zal hem zeggen dat hij met jou zijn geld verspilt.’

De fles arriveerde en Victor proefde. De chablis was licht gekoeld en heerlijk. De ober vulde de glazen.

‘Begrijp me niet verkeerd. Net als iedereen kan ik oprecht genieten van kunst. Maar het bezit van kunst beschouw ik als luxe; iets wat iemand zich alleen kan permitteren als al het andere er al is. Een huis, een vermogen; vrijheid en onafhankelijkheid.’

Een schaduw viel over haar gezicht en Victor zag dat hij haar op een of andere manier gekwetst had. Zonder eruit gedronken te hebben zette ze haar glas weer neer, pakte haar tas en stond op.

‘Ik zie een gespierd lichaam, donker krullend haar en mooie ogen, maar hoor de gedachten van een kind. Ik vrees dat ik ervan uit moet gaan dat je me enkel uitgenodigd hebt om naar mijn borsten te staren. Het is duidelijk dat we niets gemeen hebben. Ik vertrek.’

Snel krabbelde Victor omhoog. ‘Nu ben je even bot als ik daar-net. En zo bedoelde ik het niet.’

‘Ik doe als alle Nederlanders blijkbaar doen: me aanpassen aan het laagste niveau, daar waar het water ons brengt. Tot ziens.’

Ze draaide zich om en liep weg, haar fraaie achterwerk nagekeken door tientallen bewonderaars.

‘Dag, Jessica. Tot volgende week.’

Ze keek niet om. Victor liet zich in de stoel terugvallen en staarde naar de twee volle glazen voor hem.

‘Sufferd,’ hoorde hij iemand naast zich mompelen.